

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane
celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske
Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne
vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo
„Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasa je za enostopno petfitno
vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje
po dogovoru.

Male ali velike občine?

(V. Polak)

(Konec)

Po štetju leta 1900 je bilo v Avstriji 26.321 občin in samostojnih graščinskih ozemelj z manj kot 2000 stanovalci, 1742 občin z 2000 do 5000 stanovalci, 260 občin s 5000 do 10.000 in 149 z več kot 10.000 ljudmi. Med občinami s pod 2000 prebivalci jih je skoro dve tretjini takih, ki so imele manj kot 1000, med njimi celo manj kot 200 ljudi.

Kar se tiče slovenskih dežel je velikost občin po številu prebivalstva razvidna iz naslednje razpredelnice (Štetje 1900).

Dežele	Vseh občin	Občine s prebivalci			
		pod 2000	2000 do 5000	5000 do 10.000	nad 10.000
Kranjsko . . .	359	278 (ali 77%)	74	6	1
Koroško . . .	252	206 (ali 80%)	44	1	1
Štajersko . . .	1557	1469 (94%)	76	7	5
Goriško	141	113 (80%)	24	3	1
Trst	1	—	—	—	1
Istra	54	—	31	15	8

Med navedenimi 278 občinami na Kranjskem s pod 2000 prebivalci, jih je več kot dve tretjini, ki jih nimajo niti 1000, da celo precejšen del — okoli 90 občin — ne dosega niti števila 500 prebivalcev. Imamo še danes na Kranjskem celo nekaj občin z manj kot 200 prebivalci tako n. pr. v postojnskem okraju.

Da take male skupine ne morejo izvrševati nalog, ki jih daje zakon občinam, je jasno. Faktorje, ki so poklicani, da nadzorujejo in vodijo delo občin, čaka

v tem oziru hvaležna naloga, delati na to, da se občine kot najnižje teritorialne korporacije javnega prava primerno preurede, predvsem pa, da se vsaj vse tiste, ki so brezdvomno nezmožne izvrševati svoje naloge, s primerno združitvijo povečajo.

Tega se je zakonodavec sam zavedal. Tako je kranjski deželni zbor sklenil (zakon z dne 2. januarja 1869, dež. z. št. 5), da se imajo iz selskih občin, ki so se ustanovile na podlagi provizorne občinske postave iz leta 1849, narediti glavne občine, katerih vsaka naj bi imela vsaj 3000 prebivalcev. Toda ta zakon se ni izvršil in ga je deželni zbor leta 1888 zopet razveljavil. Drug poskus zboljšati občinsko upravo s tem, da se preurede opravila samostojnega in prenešenega področja, nam kaže načrt novega občinskega reda za Kranjsko, ki se je predložil deželnemu zboru v seji dne 24. januarja 1887. Po tem načrtu, ki ga je sestavil bivši deželni predsednik baron Winkler, naj bi se vsa opravila prenešenega delokroga kakor tudi nekateri važnejši posli samostojnega delokroga občinam odvzeli in izročili takoimenovanim velikim občinam (nadžupanijam), ki naj bi obsegale po več občin skupaj. Čeprav se imenovani načrt ni uresničil, je vendar iz dotičnih izjav županstev deželnemu odboru razvidno, da občine same priznavajo, da je izboljšanje razmer pričakovati le od ustanovitve primerno velikih občin.

Toda čemu razpravljati o potrebi organiziranja velikih občin — mislil si bo marsikdo — saj je vendar v občinskem redu zadostno preskrbljeno za slučaj, če občine vsled pomanjkanja sredstev ne morejo izpolniti dolžnosti, katere jim nakladata domače in izročeno področje. Res je, § 88. občinskega reda Kranjskega določa, da je, dokler to stanje traja, take občine združiti z drugimi občinami, da skupaj opravljajo svoje posle. Združene občine vsled tega še ne prenehajo

Politični okraji (okr. glavarstva)	Sodni in davčni okraji	Občine s prebivalci leta 1910					Občine z obsegom l. 1914			
		pod 500	501 do 1000	1001 do 2000	2001 do 5000	nad 5000	pod 10 km ²	10 do 25 km ²	25 do 50 km ²	nad 50 km ²
Radovljica (23 občin)	Kranjska gora	—	2	2	1	1	—	—	3	3
	Radovljica	2	6	6	3	—	7	3	3	4
	Skupaj	2	8	8	4	1	7	3	6	7
Kranj (31 občin)	Tržič	—	2	1	2	—	1	2	1	1
	Kranj	—	4	3	6	—	4	4	3	2
	Škofja Loka	1	2	5	5	—	3	1	4	5
	Skupaj	1	8	9	13	—	8	7	8	8
Kamnik (60 občin)	Kamnik	24	11	1	3	—	32	4	2	1
	Brdo	5	12	4	—	—	9	11	1	—
	Skupaj	29	33	5	3	—	41	15	3	1
Ljubljana- okolica (35 občin)	Ljubljanska okolica	3	9	9	7	—	6	13	7	2
	Vrhnika	—	1	4	1	1	—	1	3	3
	Skupaj	3	10	13	8	1	6	14	10	5
Litija (41 občin)	Litija	1	6	7	3	—	—	12	3	2
	Višnja gora	19	3	1	1	—	15	7	2	—
	Skupaj	20	9	8	4	—	15	19	5	2
Krško (20 občin)	Radeče	—	—	1	3	—	—	—	3	1
	Mokronog	—	—	1	5	—	—	1	3	2
	Krško	—	—	1	2	2	—	1	2	2
	Kostanjevica	—	—	1	4	—	—	—	3	2
	Skupaj	—	—	4	14	2	—	2	11	7
Novo mesto (23 občin)	Novo mesto	1	1	4	5	1	2	2	4	4
	Trebnje	—	1	—	4	—	—	1	4	—
	Žužemberk	—	3	2	1	—	—	1	4	1
	Skupaj	1	5	6	10	1	2	4	12	5
Črnomelj (31 občin)	Metlika	—	5	5	—	—	3	5	2	—
	Črnomelj	9	10	1	1	—	5	13	2	1
	Skupaj	9	15	6	1	—	8	18	4	1
Kočevje (43 občin)	Kočevje	11	6	7	1	—	2	11	9	3
	Ribnica	4	2	—	4	—	3	2	4	1
	Velike Lašče	—	2	6	—	—	1	3	4	—
	Skupaj	15	10	13	5	—	6	16	17	4
Logatec (20 občin)	Logatec	—	1	3	1	—	—	1	3	1
	Cerknica	—	—	3	1	—	—	—	2	2
	Lož	—	1	—	2	—	—	1	—	2
	Idrija	1	3	—	3	1	—	2	3	3
	Skupaj	1	5	6	7	1	—	4	8	8
Postojna (40 občin)	Postojna	—	1	2	3	—	—	—	3	3
	Ilirska Bistrica	6	2	—	3	—	7	1	2	1
	Senožeče	6	1	—	1	—	4	2	1	1
	Vipava	5	6	4	—	—	9	3	2	1
	Skupaj	17	10	6	7	—	20	6	8	6
Cela dežela (brez Ljubljane)		98	103	84	76	6	113	108	92	54

Politični okraj	Sodni okraj	Število občin, katerim je bilo leta 1916 predpisanega direktnega državnega, dokladam podvrženega davka:					
		manj kot 2000 K	2000 do 5000 K	5000 do 10.000 K	10.000 do 20.000 K	20.000 do 30.000 K	nad 30.000 K
Ljubljana-okolica	Ljubljana-okolica	3	10	7	6	2	—
	Vrhnika	—	2	2	2	—	1
Kranj	Škofja Loka	1	5	4	3	—	—
	Kranj	—	4	5	3	—	1
	Trzič	1	1	2	1	—	—
Radovljica	Radovljica	4	3	6	4	—	—
	Kranjska gora	—	1	2	—	1	2
Kamnik	Kamnik	20	16	—	2	1	—
	Brdo	5	14	2	—	—	—
Litija	Litija	2	7	5	1	1	1
	Višnja gora	12	10	2	—	—	—
Krško	Krško	—	1	1	2	1	—
	Kostanjevica	—	—	3	1	1	—
	Mokronog	—	—	2	4	—	—
	Radeče	—	—	3	1	—	—
Novo mesto	Novo mesto	1	3	5	1	1	1
	Žužemberk	1	4	—	1	—	—
	Trebnje	1	—	3	1	—	—
Črnomelj	Črnomelj	10	9	2	—	—	—
	Metlika	—	7	2	1	—	—
Kočevje	Kočevje	9	11	3	—	1	—
	Ribnica	5	1	3	1	—	—
	Velike Lašče	1	6	1	—	—	—
Logatec	Cerknica	—	2	1	—	1	—
	Logatec	—	1	1	—	1	—
	Lož	—	1	2	2	—	—
	Idrija	1	3	2	1	—	1
Postojna	Postojna	—	1	2	2	1	—
	Ilirska Bistrica	6	1	3	1	—	—
	Vipava	3	9	3	—	—	—
	Senožeče	5	1	1	1	—	—
Skupaj vsa dežela (brez Ljubljane)		91	134	80	42	12	7

biti samostojne. Vprašam pa, bodo li skupni stroški več malih občin za dotična skupna opravila manjši, kakor pa bi bili, če bi se tiste občine pravno združile v eno samo, tako da bi ne bile več same svoje. Sicer pa ni treba dokazovati, da bi bilo v slučaju združitve posameznih občin v svrhu skupnega izvrševanja opravil po smislu § 88. obč. reda v praksi težko določiti, kako bi se skupno izvrševala dotična opravila ter bi v tem oziru tudi pozneje gotovo ne manjkalo preprirov med občinami.

Poglejmo, kako je z občinami na Kranjskem.

Od leta 1900 naprej je zabeležiti na Kranjskem glede občin naslednje izpremembe: Novih imamo 10 občin i. s. 4 v političnem okraju Kranj (Češnjica, Leskovic, Sora in Velesovo); 1 v logaškem okraju (Begunje); 2 v radovljiškem (Leše, Ljubno); 2 v novomeškem (Gorenje polje, Sela pri Šumperku) in ena v kočevskem okraju (Mooswald). Odpadla pa je občina Spodnja Šiška, ki se je združila z Ljubljano. Danes je tedaj na Kranjskem 368 občin. Po ljudskem štetju leta 1910 je prišlo na eno kranjsko občino povprečno po 1428 prebivalcev, po teritoriju pa povprečno 27 km². Iz priložene velike tabele, ki sem jo sestavljal na podlagi zadnjih občinskih izprememb, je razvidno, da imamo na Kranjskem med 367 občinami (brez Ljubljane) 201 občino t. j. več kot polovico vseh, ki imajo manj kot 1000 prebivalcev in med njimi 98 občin z manj kot 500 ljudi. Najmanjše občine so v kamniškem političnem okraju — izmed 60 skoro polovica s pod 500 prebivalci; dalje v litijskem okraju (zlasti sodni okraj Višnjagora!), v postojnskem in v kočevskem okraju. Večina teh v najnižjo kategorijo spadajočih občin se giblje, kar se tiče prebivalstva, okoli števila 300 in manj. (Glej tabelo na strani 62.)

Z ozirom na teritorialni obseg je na Kranjskem danes 113 občin z manj kot 10 km² oziroma manj kot znaša povprečni obseg ene davčne občine v Avstriji. Površino teh najmanjših občin prehodiš nekako v pol uri. Tudi v tem pogledu stoji na prvem mestu kamniški politični okraj, zatem pa postojnski in litijski. Vasi ima vsaka teh občin povprečno dve do tri, nekatere tudi po eno samo.

Nič manj zanimivo sliko nam nudi opredelitev občin z ozirom na njih davčno moč. (Glej tabelo na strani 63, ki sem jo sestavljal na podlagi uradnih podatkov za leto 1916.) Kakor razvidno, ima 234 občin t. j. več kot tri petine vseh občin na Kranjskem predpisanih na leto manj kot 5000 K državnih direktnih, dokladam podvrženih davkov, med njimi 91 občin celo manj kot 2000 K. Po navadi gospodarijo take občine s prav malenkostnimi zneski in rabijo ponekod le male občinske doklade. To marsikoga zmoti in privede do napačnega sklepa, češ, male občine gospodarijo v normalnih razmerah lahko z malimi stroški. Čemu tedaj velike

občine z dragimi občinskimi napravami in dobro plačanim tajnikom, kar vse stane obilo denarja? Poznavalec razmer bo pa takoj uvidel, da je primeroma mali odstotek občinskih doklad malih občin pravzaprav bolj prevara, kajti občane takih občin zadenejo poleg doklad še prav obila naturalna bremena in dela, (zlasti preskrba ubožcev, vzdrževanje cest in potov) kar županstva pri proračunanju občinskih doklad ne jemljejo prav nič v poštev. Vzemimo pa slučaj, da zadenejo malo občino kaki nepričakovani, izredno visoki stroški napr. oskrbni stroški za občinskega ubožca, ki se oskrbuje v drugi občini. V takem slučaju bodo normalni občinski izdatki za eno leto komaj zadostovali za pokritje in bo treba seči po zelo visokih dokladah. Na Kranjskem imamo med občinami najnižjih dveh davčnih kategorij nekatere, zlasti v črnomaljskem in litijskem okraju, ki gospodarijo stalno, leto za leto celo z nad 100% občinsko doklado na direktne davke. In pri tem nimajo te občine niti posebnih investicij na pr. za vodovode, niti večjih izdatkov za tajnika ali za razne dobrodelne naprave.

Omeniti mi je še drugo točko, ki pride v poštev pri presoji finančne sposobnosti občin, namreč občinsko imetje, predvsem razni zakladi. V tem oziru bo pač položaj občin po vojni slabši, kot je bil pred vojno. Bolj kot kedaj bodo občine navezane na občinske doklade kot na edini vir dohodkov. Da bodo pri tem male občine bolj prizadete kot velike, je brez dvoma.

Spričo novih finančnih bremen, ki čakajo občine po vojni, kakor predvsem oskrba ubožcev, podpore invalidom, vdovam in sirotam, je reorganizacija življenja naših občin ena prvih nalog javnih faktorjev. Od dne do dne se bolj širi prepričanje, da je glavni pogoj dobre uprave brezhibno funkcijoniranje najnižje upravne inštanace t. j. župansteve. To pa je mogoče le tam, kjer imajo občine potrebna materialna in intelektualna sredstva na razpolago. Da so občine z manj kot 2000 prebivalci in z manj kot 5000 K direktnega državnega davka z ozirom na današnje razmere vse-kakor premajhne, mora vsakdo priznati. Vsaj tako velike bi morale biti, da bi brez težave mogle vzdrževati si dobrega tajnika. Večkrat se je sicer čul predlog, naj bi država z ozirom na to, da občine v prenešenem delokrogu oskrbujejo precejšen del državnih poslov, prispevala k plačam občinskih tajnikov, toda po mnenju profesorja Brockhausen-a bi s tem občinam ne bilo nič pomagano. Nasprotno princip autonomije bi gotovo trpel, ker bi s tem prišle občine v odvisnost države. Autonomno občino treba z lastnimi sredstvi dvigniti in reorganizirati, kajti le na ta način bo zadostila v polni meri interesom ljudske samouprave. Gorenje tabele predočujejo stanje kranjskih občin: sestavljene so v informacijo vsem, ki se za stvar zanimajo, zlasti za občinske funkcionarje.

Nekaj o davščini od prirastka na vrednosti nepremičnin.

(Dr. F. T.)

(Dalje)

II.

Kateri prenosi nepremičnin so davščine od vrednostnega prirastka oproščeni in kateri ji niso podvrženi? V čem se razlikujejo prvi prenosi od drugih?

Oprostitev davščine so ali osebne ali pa stvarne.

Osebnostno so oproščeni bodisi od plačevanja davščine (kot otujitelji) bodisi od jamstva za davščino (kot pridobitelji) v sledečem navedene fizične ali pa pravne osebe:

- 1) Cesar; 2) država in zakladi, ki jih država upravlja ali zalaga; 3) dežela Kranjska in zakladi, ki jih dežela upravlja ali zalaga; 4) zakladi cestnih okrajev in zdravstvenih okrožij, občine, podobčine (davčne občine, vasi), če gre za nepremičnine, ki leže v njihovem okolišju, dalje okrajni in krajni šolski zakladi, šolski okraji, šolske občine in javne ljudske (meščanske) šole, v kolikor nastopajo kot posebne pravne osebe; 5) božji hrami, nadarbine in občine zakonito priznanih cerkvâ in verskih družb, kakor tudi njih zakladi in zavodi, ki so določeni za pokritje stroškov službe božje, dušnega pastirstva in verskega pouka; 6) osebe, katerim gre ta oprostitvev po državnih nagodbah ali sicer po načelih mednarodnega prava; 7) deželni odbor more zadrugam in društvom v svrhu nabave cenenih stanovanj za njihove člane dovoliti tedaj oprostitvev, če se deleži članov po pravilih ne obrestujejo z višjo nego s štiri odstotno obrestno mero.

Iz stvarnih razlogov so pa oproščeni prenosi:

- 1) Če prirastek na vrednosti ne presega 10 odstotkov pridobitne vrednosti; 2) potom prisilne dražbe.

Pri poznejših otujitvah takih nepremičnin, katerih prenosi so bili oproščeni bodisi iz osebnih ali stvarnih razlogov, se vzame pri eventualnem odmerjanju davščine od vrednostnega prirastka za podlago posestna doba od časa oproščenega prenosa in pridobitna vrednost (cena) ob tem oproščenem prenosu.

Davščini od vrednostnega prirastka pa niso podvrženi nastopno navedeni prenosi:

- 1) Prenosi vsled smrti na dediče ali volilojemnike ali po neodplatnih pravnih opravilih med živimi;

- 2) prenosi iz zapuščinskih zemljišč na dediče, volilojemnike in one, ki imajo pravico do dolžnega deleža, v teku razločitve zapuščine;

- 3) odplatni prenosi od prednikov na potomce ali na zeta (sinaho) in med zakonci;

- 4) zamena zemljišč, ki služijo kmetovanju, v svrhu zaokroženja, v kolikor tista uživa oprostitvev, oziroma

znižanje pristojbin po določilih §§ 1. in 2. zakona z dne 3. marca 1868, drž. zak. št. 17, in zakona z dne 27. decembra 1899, drž. zak. št. 263;

- 5) prenosi v svrhu zlaganja kmetijskih zemljišč in v svrhu očiščenja gozdnega sveta tujih osredkov in zaokroženja gozdnih mejâ po izmeni kmetijskih in gozdarskih zemljišč in vsled delitve skupnih zemljišč, če so ti prenosi oproščeni državnih imovinskih prenosov v zmislu zakonov z dne 7. junija 1883, drž. zak. št. 92, 93 in 94, ter z dne 21. aprila 1909, drž. zak. št. 131;

- 6) prostovoljna izmena zemljišč v dosego primernejše uravnave stavbišč, če je to dejstvo potrjeno od pristojnega stavbenega oblastva in vrhu tega morebitno izplačilo ne presega zneska 600 K.

Ob poznejših prenositih se s temi prenosi, ki niso podvrženi davščini od prirastka na vrednosti, ravna pri izračunanju vrednostnega prirastka in posestne dobe tako, kakor bi se po njih sploh ne bila izvršila nobena prememba posesti. Razlika pred davščine oproščenimi prenosi (§§ 2. in 3. zakona) in prenosi, ki niso podvrženi davščini (§ 4. zakona), tiči torej v sledečem:

Oprostitvev davščine ima to posledico, da se povodom prihodnjega davščini zavezanega prenosa vzame pri odmeri davščine za podlago posestna doba od časa oproščenega prenosa naprej in kot pridobitna vrednost vrednost v času tega prenosa. V slučajih, kateri niso podvrženi davščini od vrednostnega prirastka, se sicer tudi ne odmerja in pobira davščina, vendar se pa pri prihodnji davščini zavezani otujitvi ta predišči prenos smatra kot neizvršen, posestna doba in vrednostni prirastek se torej računata od časa pridobitve po predposesniku (pri pridobitvi po dediščini tedaj od časa, v katerem je nepremičnino pridobil zapustnik). Ravnanje s temi v § 4. zakona navedenimi prenosi se opravičuje s tem, da gre pri njih za prenoše, pri katerih se vrednostni prirastek pravzaprav še ne realizira oziroma vsaj ne namerava realizirati, mejtem ko ni razloga, zakaj naj bi se pri predposesniku narasli vrednostni prirastek definitivno oprostil davščine.

Vzemimo primer! 1) A proda pašnik, ki ga je kupil od občine l. 1913 za 600 K, zdaj za kupnino 1.400 K. 2) B otuji travnik, katerega je podedoval po svojem l. 1913 umrlem očetu; ta travnik je oče kupil l. 1905 za 400 K, tekom zapuščinske razprave so ga sodno cenili 600 K in B ga je prodal l. 1917 za 1.400 K.— Pridobitev obeh nepremičnin se je torej izvršila l. 1913, otujitev pa l. 1917; od prenosov ob pridobitvi (l. 1913) ni bilo treba plačati davščine od vrednostnega prirastka, ker je bil prvi (prenos od

občine) oproščen, drugi (prenos iz zapuščine) ji pa ni bil podvržen. Vrednost obeh nepremičnin ob pridobitvi (l. 1913) je znašala po 600 K, ob otujitvi (l. 1917) pa po 1.400 K. Pri odmerjanju davščine ob sedanjem prenosu se vzame za podlago kot pridobnina vrednost v prvem slučaju vrednost nepremičnine v času, v katerem je bila pridobljena od občine, torej 600 K; v drugem pa ne vrednosti ob pridobitvi iz zapuščine, ampak v času, ko jo je kupil oče, t. j. 400 K. Vrednostni prirastek znaša torej pri pašniku 800 K, pri travniku pa 1.000 K. Kot posestna doba se računajo v prvem primeru 4 leta, v drugem pa 12 let.

Naj še navedem dva slučaja, s katerima se je pečalo c. kr. upravno sodišče na Dunaju!

1) Prvi slučaj. E. H. v T. je odstopil svoji takratni nevesti polovico svoje hiše proti plačilu pod odloživim pogojem, da pride do nameravane sklenitve zakona. Plačilni nalog, s katerim je odmerno oblastvo to pogodbo podvrglo davščini od vrednostnega prirastka, je bil od deželnega odbora potrjen. Proti temu se je E. H. pritožil na upravno sodišče, ki je izpodbijano odločbo razveljavilo kot v zakonu neutemeljeno, in sicer iz nastopnih razlogov: Pogodba, ki je bila sklenjena pod odloživim pogojem, zadobi pravno moč (§§ 696., 699. in 897. obč. državl. zak.) še-le potem, ko postaneta ženin in nevesta, ki sta jo sklenila, zakonca; prenos nepremičnin se torej izvrši pravzaprav med zakoncema, odplatni prenosi med zakonci pa po § 4. zakona niso podvrženi davščini od vrednostnega prirastka. (Odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 31. decembra 1914, št. 12.406, Budw. 10.672 A.)

Potemtakem odplatni prenosi nepremičnin povodom ženitnih pogodb, sklenjenih med zaročenci za slučaj sklenitve zakona, po zmislu § 4., točke 3. zakona o uvedbi davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin niso podvrženi davščini od

vrednostnega prirastka, ker jih je smatrati za odplatne prenose med zakonci.

2) Drugi slučaj. Neko posestvo R. je prešlo po smrti posestnika P. B. glasom prisojilne listine iz l. 1906 na njegovih 6 sinov, in po smrti enega izmed njih je bil njegov delež z listino iz l. 1907 prisojen materi. L. 1912 so izročili pet zemljišč tega posestva sinu C. B. kot (njegov) delež na očetovi zapuščini. Proti od tega prenosa predpisani in od deželnega odbora potrjeni davščini od vrednostnega prirastka je bila naperjena pritožba na c. kr. upravno sodišče. Izpodbijano odločbo je upravno sodišče kot v zakonu neutemeljeno zavrnilo iz sledečih razlogov: Da je prenos sveta v svrhu delitve solastnih nepremičnin na kakega deležnika v občje podvržen davščini od vrednostnega prirastka, se ne more dvomiti z ozirom na besedilo § 6., odst. 3, zakona („Pri prenosih v svrhu delitve solastnih nepremičnin, če ne obvelja § 4., se uporablja zmiselno določba § 1., tretji odstavek“.); toda ta paragraf določa, kakor se razvidi iz pozivanja § 4., bistveno omejitev davčne obveznosti. Po § 4., točka 2, niso podvrženi davščini od vrednostnega prirastka „prenosi zapuščinskih zemljišč na dediče... v teku razločitve zapuščine.“ Ako bi zakon ne hotel oprostiti delitve po izdaji sodne prisojilne listine, bi moral rabiti besede: „V teku zapuščinske razprave.“ „Razločitev zapuščine“ se pa more izvršiti pred ali po prisoditvi sodno ali izvensodno. (odločba c. kr. upr. sodišča z dne 21. januarja 1915 št. 406, Budw. 10.714 A.)

Torej prenosi zapuščinskih nepremičnin na dediče, volilojemnike in one, ki imajo pravico do dolžnega deleža, niso podvrženi davščini od vrednostnega prirastka tudi tedaj ne, če se izvrši razločitev zapuščine še-le po prisoditvi.

(Dalje prihodnjič.)

Vojni domovi.

(Dr. Fr. L.)

Pomen kmetijstva se še ni nikdar tako pokazal kot ravno v tej svetovni vojni. Saj so naši sovražniki kovali že dolgo naklepe, nas in naše zaveznike od vseh strani obkoliti in nas, ker z orožjem tega niso mogli doseči, s pomanjkanjem najpotrebnejših živil prisiliti, da se jim brezpogojno udamo. To se jim do danes ni posrečilo, še manj upanja pa je v tem oziru za prihodnjost. Da smo prebili težke čase, da vztrajamo sedaj in da bomo srečno prestali tudi v prihodnje, temu so pripomogli vsi sloji, vsi stanovi v državi, v prvi vrsti in v glavnem pa gotovo naše, v zadnjih desetletjih precej visoko stoječe kmetijstvo.

Kmečki stan daje sorazmerno največ vojakov; skoraj vse moške delazmožne osebe z dežele so v vojaški službi in vendar s pomočjo žensk, starcev in še nepopolnoma doraslih mladeničev se je v državi zemlja tako in toliko obdelala, da se je preprečilo najhujše in da so se načrti sovražnikov izjalovili.

Vsled odtegnitve sorazmerno največjega števila delavnih moči pa preti kmetijstvu na drugi strani zopet največja nevarnost. Že pred vojno se je po mnogih krajih občutilo veliko pomanjkanje poljskih delavcev. Z dežele so silili tako ženske kot možki v mesta misleč, da si v tovarnah kot delavci in delavke ter v drugih

službah v mestu ustvarijo boljšo bodočnost. Prav mnogo se jih je izselilo v Ameriko in sicer ne le delavcev, temveč tudi samostojnih kmetovalcev. Od teh je za nas večina izgubljen. V domovino se jih povrne prav malo in še ti potem navadno za delo na polju nimajo veselja. Statistika kaže, da se je iz Avstro-Ogrske izselilo v Ameriko:

leta 1909	199.278 oseb
„ 1910	276.808 „
„ 1911	184.877 „
„ 1912	212.978 „ in
„ 1913	310.016 oseb;

vseh skupaj tedaj v petih letih 1,183.957. Vrnilo se jih je nazaj veliko manj; število teh znaša n. pr. za leto 1912/13 samo 58.664. Razen v Ameriko se pri nas izseli mnogo oseb tudi v nemško državo, kjer si kot delavci v rudnikih ter tudi kot poljski delavci služijo svoj kruh. Leta 1900. so naštehi na Nemškem 371.005, leta 1910. pa že 634.983 Avstrijev. Od izseljencev pripada večina kmečkemu stanu. Ni tedaj čuda, če je bilo pomanjkanje poljskih delavcev že pred vojsko pri nas po nekaterih krajih precej občutno! Toda še slabše v tem oziru bo po vojni!

Izgubi delavnih moči potom izseljevanja se pridruži velika izguba v vojni. Koliko je sedaj onih, ki se nikdar več ne povrnejo na domačo grudò! Koliko bo invalidov, ki za težka dela ne bodo več sposobni in si bodo morali po vojni izbrati lažje poklice! Trpeli bodo vsi stanovi, največ pa gotovo kmečki stan. Nekaterim kmečkim domovom bo vsled tega pretila naravnost poguba. Tok kmečkega prebivalstva z dežele v mesto se po vojski gotovo ne bo ustavil, temveč bati se je celo, da se še poveča. Tudi izseljevanje se ne bo moglo popolnoma omejiti. Kaj tedaj ukreniti, da ohranimo naš kmečki stan vsaj na višini, kot je bil pred vojsko, da rešimo naše kmečke domove? S tem vprašanjem se pečajo tako pri nas kot tudi na Nemškem.

Leta 1915. se je sestavil na Nemškem „Glavni odbor za vojne domove“. Ta odbor si je stavil nalogo, izpeljati akcijo vojnih domov. Vprašanje vojnih domov je bilo spočetka mišljeno le kot sredstvo za preskrbo vojnih invalidov ter vdov in sirot po padlih vojaki, pozneje pa so se pojavili novi cilji in postali glavna točka tega vprašanja.

Po vzgledu na Nemškem se je tudi pri nas začela akcija za vojne domove. Na Dunaju se je ustanovila leta 1916. „Državna zveza za vojne domove“ z namenom, ustvariti po celi Avstriji organizacije, ki naj akcijo vojnih domov izvede po celi državi. Tej akciji so se pridružile vse dežele, med njimi tudi Kranjska. Deželni odbor kranjski je sklenil, da posluje zaenkrat kot podružnica te zveze, ustanoviti pa se ima čimprej v ta namen posebna organizacija.

Namen vojnih domov.

Kot že omenjeno, je bil spočetka namen vojnih domov preskrba invalidov ter vdov in sirot v vojni padlih ali vsled vojne umrlih vojakov. Pozneje se je skrb za nezmožne invalide ter vdove in sirote prenesla drugim organizacijam, vojnim domovom pa se je določila vsa višja naloga. Glavni smoter akcije za vojne domove naj bi bil po mestih omiljenje pomanjkanja stanovanj za delavce in druge revne ljudi, na deželi pa naseljevanje zemlje s samostojnimi kmeti ter skrb za ohranitev že obstoječih domov.

Ko so se leta 1871. povrnili nemški vojaki kot zmagovalci iz vojske domov, so doživeli velika razočaranja. Navdušenju, ki je kmalu poleglo, je sledilo zvišanje stanarine, pomanjkanje stanovanj za cene, ki jih zmorejo delavci, ter spekulacija s posestvi in z zemljiščem sploh. Cena zemljišču v Berlinu je poskočila za 100%. Z zemljišči se je spekuliralo vse vprek. Posamezniki kot tudi družbe so delali velike dobičke, revni ljudje pa niso imeli niti stanovanj. Posledica vseh teh razmer so bili žalostni dogodki, ki so se po ulicah glavnega mesta odigrali v poletju leta 1872.

Naj li po tej vojni tudi naši domov se vrnivši vojaki doživijo ta razočaranja? Podobne razmere se po sedanjih vojni ne smejo ponoviti. Domovina ni dolžna skrbeti le za ranjene in invalidne vojake, temveč tudi za one, ki so se zdravi domov povrnili. Vojni domovi naj bi tedaj vsebovali tudi nekak znak hvaležnosti proti našim hrabrim bojevnikom.

Po mestih in večjih industrijskih krajih naj bi se zgradili vojni domovi v obliki enodružinskih hiš z malim vrtom za zelenjavo in rejo perutnine. V krajih, kjer ta oblika ne bi bila izpeljiva, postavili naj bi se vojni domovi za več družin. Stanovanje vsake družine naj bi imele po možnosti poseben vhod. Pravico do teh stanovanj bi imeli domov se vrnivši vojaki ter vojne vdove in sirote. Oni z več otroci prednost pred družinami z malim številom otrok. Stanarina naj bi bila zmerna in stanovanje odpovedljivo le iz tehničnih vzrokov. Pri enodružinskih hišicah bi se stanarina določila nekoliko višje, tako da bi se naloženi kapital obenem amortiziral in bi hišica postala v gotovih letih last stanovalca. Samoobsebi je umljivo, da se mora vsaka spekulacija s takimi hišami postavno preprečiti. Taki vojni domovi bi bili po mestih gotovo za delavske družine velika dobrota. V njih bi se razvilo za nekdanje bojevnike udobno družinsko življenje z zdravimi otroci. Marsikatero zlo, ki ima svoje korenine v slabih stanovanjskih razmerah, bi se na ta način preprečilo. Zdravstvene razmere v delavskih družinah bi se zdatno zboljšale, alkoholizem omejil, število otrok, ki je zadnje čase tudi že pri delavskih družinah začelo padati, dvignilo.

To naj bi bili vojni domovi za mesta.

Še važnejša je v tem oziru deželna. Že uvodoma smo kratko orisali velik pomen kmetijstva ter slabe razmere glede delavnih moči. Z vojnimi domovi na deželi bi se dalo v tem oziru veliko spremeniti.

Vojni domovi za deželo — takozvani gospodarski domovi — pridejo pri nas v treh oblikah v poštev.

Prva oblika bi bila: vrtnarski domovi. Ti pridejo v poštev le v bližini večjih mest. Potrebna bi bila za to hiša z vrtnarskim orodjem ter nekaj rodovitnega zemljišča. Poslednjega bi bilo kmalu dovolj, ker se pri vrtnarstvu zemlja obdeluje intenzivno in je vsled tega potreben za to primeroma majhen kompleks. Vrtnarski domovi bi se oddali invalidom, ki so pohabljeni, vendar pa ne toliko, da bi ne bili zmožni za vrtnarska dela. Ti domovi naj bi prešli po gotovih letih proti primerni letni odškodnini v popolno last dotičnega invalida.

Druga oblika gospodarskih domov bi bila: kovačarski domovi. Taki domovi so prikladni za kraje, kjer primanjkuje poljskih delavcev. Imeli bi hišico ter nekaj zemljišča, tako da bi lastniki teh redili lahko doma v mali meri kuretnino ter pridelali nekaj hrane doma. Drugo, kar bi za svojo eksistenco potrebovali, naj bi si zaslužili s tem, da bi kmetom pomagali kot poljski delavci.

Kot tretja oblika so mišljeni: domovi za male kmete. Taki domovi bi morali imeti toliko zemlje, da bi se na njej lahko preživljala družina z večjim številom otrok. Ker je za to treba že precej zem-

ljišča, bi se te vrste vojni domovi dali napraviti le v krajih, kjer bi se zemljišče dobilo zastoj.

Pri vseh teh oblikah bi moralo veljati načelo, da postanejo oni, katerim so se oddali vojni domovi, svoj čas, čez gotovo število let, ko se je naloženi kapital amortiziral, lastniki domov. Pri oddaji bi se moralo paziti na to, da se domovi oddajo ljudem, ki imajo do dela veselje, niso udani pijači, strokovno dovolj izobraženi ter telesno za delo zmožni. Tudi tukaj bi imeli domov se vrnivši vojaki, ki imajo več otrok, prednost pred onimi, ki jih imajo manj. Pri oddaji bi se bilo ozirati tudi na to, da pridejo na ta način naseljeni ljudje v občine ali vsaj v bližino občin, kjer so stanovali pred vojsko in so jim krajevne navade in sploh razmere že znane. Špekulacija s takimi domovi bi morala biti izključena ter za vsak slučaj predkupna pravica in pravica rešilnega kupa v pogodbi dogovorjena in zemljiškoknjižno zavarovana.

S takimi domovi bi se, četudi ne vse, kar se pričakuje — nekaj pa gotovo doseglo. Število malih in svobodnih kmetov bi se dvignilo, zemlje bi se več obdelalo in tudi bolj intenzivno, pomanjkanje poljskih delavcev bi se po gotovih krajih omejilo. V teh domovih bi vzrastle zdrav in mnogoštevilen rod.

Poleg ustanavljanja vojnih domov pa ima akcija vojnih domov namen delati za svoje cilje tudi z drugimi sredstvi. Omejitve izseljevanja, pospeševanje povrata izseljencev iz tujine na svojo rodno grudo in omejitve spekulacij z zemljišči bi gotovo stvari koristila in donesla nekaj vspeha. (Dalje prihodnjic.)

Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga.

(Dr. Fran Mohorič.)

(Dalje.)

§ 28.

Na spravno obravnavo je povabiti ovaditelja in obdolženca. Stranki se na tej obravnavi ne morete dati zastopati po pooblaščenjih. Obravnavo se sme preložiti samo s pritrditvijo obeh strank.

Spravni poskus je smatrati tudi tedaj brezuspešnim, kadar ovaditelj ali obdolženec izostane od spravne obravnave.

Kadar se ne doseže obravnava ali kadar ena izmed strank ne pride na spravno obravnavo, mora posredništvo to potrditi v treh dneh v pismenem odpravku.

Ta odpravek mora vsebovati:

- a) imena strank;
- b) navedbo časa in kraja storjenega prestopka;

- c) dan, katerega se je zahtevala uvedba spravne obravnave;
- d) dan, katerega se je v resnici vršila pravna obravnavo ali za katerega se je brezuspešno določila.

Kadar je sodišče odstopilo tožbo posredništvu v svrhu spravnega poskusa, ima posredništvo, če je spravi poskus brez uspeha, obtožbo s pismenim potrdilom te okolnosti poslati uradoma v treh dneh sodišču nazaj. V točki c) oznamenjene navedbe časa ni vsprejeti v odpravek (člen II., § 2, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 29.

Kadar ena izmed strank niti ne pride na spravno obravnavo, niti najpozneje na dan pred določeno spravno obravnavo ne naznani posredništvu, da je ne bo, se

ji more naložiti globa po istih pogojih in v istem obsegu, kakor je dopustno po § 15 v postopku za sklepanje poravnav.

Določba § 15. se uporablja tudi ob vabljenju k spravi obravnavi (člen II., § 3, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 30.

Dnevi od vložitve zadeve za uvedbo upravne obravnave pri posredništvu do dneva, katerega se je v resnici vršila upravna obravnava ali za katerega je bila brezuspešno določena, se ne vštejejo v šest-tedenski tožbeni rok (§ 530, k. z.)

Čas, v katerem teče pri posredništvu postopek v zadevah zaradi razžaljenja časti, ker se je stavila zahteva za uvedbo upravne obravnave ali ker je došla posredništvu odstopljena tožba zaradi razžaljenja časti, se ne všteje v rok zastaranja (člen II., § 4. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 31.

O spravnih poskusih je voditi uradno knjigo (§ 22, odstavek 1, 3 in 4). V to knjigo je vpisati zahtevo za uvedbo upravne obravnave, in sicer z navedbo imen strank in dneva vložitve ali prihoda sodno odstopljene obtožbe, in nadalje zaznamovati, ali sta došli obe stranki ali katere izmed njiju na pravno obravnavo in ali se je dosegla poravnava ali ne.

Sestavljati zapisnike o spravi poravnavi ni dopustno (člen II., § 5, zakona z dne 27. februarja 1907, državnega zak. št. 59).

§ 32.

Za postopek pri spravnih poskusih veljajo v §§ 18 in 19 za poravnave razprave dani predpisi. Pri spravnih obravnavah morata biti vsaj dva zaupnika istočasno navzoča.

§ 33.

Sprava, na katero se poravnata stranki, mora vsebovati:

1. Častno, pred posredništvom, pritegnivši v potrebi določene osebe, ustmeno oddano izjavo;
2. izročitev pismene častne izjave obdolženca obtožitelju;
3. naložitev zaveze podati javno častno izjavo;
4. globo v prid pristojnemu ubožnemu zakladu ali za dobrodelne ali obče koristne namene;
5. združitve večih pod točko 1 do 4 naštetih spravnih dejanj.

Način dogovorjene sprave je vpisati na kratko v uradno knjigo.

Kadar se dogovorjeno pravno dejanje ne izvede na spravi obravnavi, more se obravnava preložiti na določen čas v svrhu izkaza, da se je dogovorjeni pogoj izpolnil. Kadar se izpolnitev dogovorjenega pogoja ne izkaže najkasneje pri preloženju obravnavi, je smatrati pravni poskus brezuspešnim.

§ 34.

Za posredništvo potrebne prostore ima preskrbeti občina ali pri skupnem posredništvu v kraju, kjer je uradni sedež posredništva, na stroške v to svrhu združenih občin.

Izdatke za posredništvo določi občinski zastop, kadar je postavilo več občin skupno posredništvo, dotični občinski zastopi.

Po letih najstarejši župan ima sklicati po predpisih občinskega reda občinske odbore onih občin, ki so ustanovile skupno posredništvo, k seji, v kateri je določiti stroške za posredništvo.

Sklep tega zbora je obvezen za vsako posamezno občino, ter je določeni potrošek plačevati po razmerju neposrednih davkov prav kakor druge občinske doklade.

§ 35.

Od strank se ne sme z nobeno pretvezo zahtevati pristojbina razen ona za poravnalni kolek, za morebitne stroške krajevnega ogleda (§ 18) ali za vročitve.

§ 36.

Kako je vsakočasno obveščati sodišča o ustanovitvi ali razpustu posredništev se določi z naredbo (člen III., odstavek 3, zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 37.

Pravosodni minister ima pravico vsakčas vpregledati v delovanje posredništev in jim dajati za vzdržanje rednega poslovanja potrebni poduk in potrebne ukaze, (člen V., zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

§ 38.

Določbe tega zakona dobe moč takoj po njegovi razglasitvi.

§ 39.

Izvršiti ta zakon je naročeno Mojim ministrom za pravosodje, notranje stvari in finance.

Kopališče Išl, dne 14. julija 1910.

Franc Jožef s. r.

Bilinski s. r.

Haerdtl s. r.

Hochenburger s. r.

Deželni zakoni.

III.

Zakon z dne 26. februarja 1913, dež. zak. št. 11, veljaven za **pokneženo grofovino Goriško-Gradiščansko,**

zadevajoč občinske posredovalne urade.

Na predlog deželnega zbora Svoje poknežene grofovine Goriško-Gradiščanske in na podlagi zakonov z dne 21. septembra 1869, drž. zak. št. 150, in z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59, ukazujem to-le:

§ 1.

Posredovalni urad v svrhu poravnavega poskusa med spornimi strankami se ustanovi v vsaki županiji, kjer sklene starešinstvo ustanoviti tak urad.

Pri tej priliki mora starešinstvo skleniti, ali naj se ustanovi posredovalni urad za vse po zakonu določene posle ali pa se naj ustanovi le z omejeno oblastjo, da bo sklepal poravnave v zmislu § 1. člena I. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59, ali da bo tudi poskuševal sprave po § 1. člena II. zgoraj omenjenega zakona.

Občine, ki ustanove v svojem ozemlju več posredovalnih uradov, morejo odkazati vsakemu teh uradov poseben del občinskega ozemlja za njegov okoliš, v katerem je izključno isti pristojen; ali pa morejo proglasiti vsak posamezen urad pristojnim za ves obseg občinskega ozemlja (člen IV. zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59).

Dve ali več občin istega sodnega okraja morejo ustanoviti skupno tak posredovalen urad.

V tem slučaju se morajo držati dotične občine sporazumno določb navedenih v 1. in 2. odstavku.

V občinah, v katerih že obstoja eden ali več posredovalnih uradov, more starešinstvo določiti, ali in pri katerih od obstoječih posredovalnih uradov in od

katere dobe naj se razširi ali omeji njih področje v zmislu I. in II. člena zakona z dne 27. februarja 1907, drž. zak. št. 59.

§ 2.

Posredovalni urad obstoji najmanj iz treh zaupnikov in jednega namestnika, ki jih izvoli izmed občanov starešinstvo na zborovanju, ki se skliče po predpisih občinskega reda, oziroma v mestih z lastnim statutom po predpisih statuta.

Zaupnike voli starešinstvo z glasovnicami; za veljavnost izvolitve je treba nadpolovične večine glasov.

Ako eden ali drugi zaupnik, ki se naj izvoli, ne dobi nadpolovične večine glasov, se izvrši ožja volitev, razven ako so razdeljeni vsi oddani glasovi le na dve osebi; v tem slučaju odloči žreb, ki ga potegne predsednik.

§ 3.

Ako ustanovi več občin skupen posredovalen urad, izvole zaupnike izmed članov teh občin dotična starešinstva na skupnem zborovanju.

Zborovanje skliče in mu predseduje župan, ki je po letih najstarejši.

§ 4.

O volitvi se napravi zapisnik, ki ga morajo podpisati župan in dva podžupana vsake občine.

(Dalje prihodnjič)

Vprašanja in odgovori.

19. Kmetijsko društvo v Š.

Vprašanje:

Za mlatilnico na motor rabimo 400 kg bencina. Prosimo pojasnila kam naj se obrnemo, da dobimo potrebni bencin?

Odgovor:

Promet z bencinom in sploh s produkti rudninskega olja, bencolom itd. urejuje ministrski ukaz z dne 18. decembra 1915, drž. zak. št. 377. Dovoljenje za dobivanje bencina ali bencola za motorje, ki se porabljajo v kmetijskih obratih, je zaprositi v c. kr. poljedelskem ministrstvu na Dunaju. Tozadevne prošnje je sestavljati edinole in natančno po predpisanem vzorcu, ki se dobi n. pr. pri trgovcu Juliju Elbertu v Ljubljani. Za navedbe v prošnji je treba potrdila županstva.

20. Županstvo občine E.

Vprašanje:

V vasi S. imajo velik skupen pašnik, ki so ga vsi vaščani dosedaj vsako leto ogradili, tako da živina ni mogla na polje. Lani in letos pa so se nekateri posestniki uprli, češ da ne bodo nič popravljali ograj, ker imajo za svojo živino itak lastne pastirje. Drugi

vaščani so vsled tega nejevoljni in pravijo, da tudi oni ne bodo v bodoče gradili, če županstvo teh upornežev ne prisili k vzdrževanju ograj. Ker sempatje živina s pašnika zaide na polje, nastajajo v vasi prepiri. Županstvo bi rado v tem oziru napravilo red in prosi pojasnil, kako naj postopa in če je mogoče, dotičnike prisiliti k napravi ograj.

Odgovor:

Glasom § 1. zakona z dne 3. julija 1912, dež. zak. št. 45, so tam, kjer so za obrambo polja pred pašno živino ograje potrebne, dolžni te ograje vzdrževati tisti, ki so po dosedanji stari navadi dejansko oskrbovali te ograje, ali katerim se da vsaj dokazati, da so jih prej kedaj vzdrževali. Ker pravite, da so pašnik dosedaj vsako leto ogradili vaščani sami, so po smislu navedenega paragrafa dolžni tudi zanaprej te ograje vzdrževati. Županstvo naj tedaj dotične zavezance kratkómalo pismo pozove, da ograjo v primernem roku (n. pr. v 8 dneh) popravijo. V dotičnem pozivu je izrecno pripomniti, da se bo delo, ako ga dotičnik sam ne izvrši, opravilo na njegove stroške in pa, da je morebitno pritožbo proti temu pozivu na občinski odbor, vložiti v teku

14. dni po dostavitvi pri županstvu. Ako v tem času dojde pritožba, jo bo predložiti občinskemu odboru v sklepanje in dotični sklep pismeno naznaniti pritožniku s pristavkom, da je možno proti temu pritožiti se na deželni odbor v teku 14. dni po dostavitvi in sicer potom županstva. Če proti županskemu pozivu ne bo pritožbe, sme županstvo, ako zavezanec svoje ograje noče izlepa postaviti, dati na njegove stroške nanj

odpadajoče delo izvršiti in stroške izterjati. V slučaju, da bi se zoper sklep občinskega odbora vložila nadaljna pritožba, jo bo predložiti deželnemu odboru v razsojo in do tedaj počakati z izvršitvijo dela in izterjavanjem stroškov. Kako se ima vršiti postopanje pri izterjavanju, je natančno povedano v članku „Izterjavanje denarja od občanov za javne občinske potrebe“ Obč. Upr. l. 1916, št. 1. in 2.

Razno.

Oddaja zvonov. Ukaz domobranskega ministrstva v sporazumu z udeleženi ministri ter z vojnim ministrom z dne 22. maja 1917, drž. zak. št. 227, zaukazuje prevzete vse zvonove, ki so iz bakra ali legirani z bakrom (bronom, medjo itd.) in katerih zunanji premer znaša 25 cm ali več. Izvzeti od zasege so zvonovi, ki se rabijo pri železnicah ali pa na ladijah, da se ž njimi dajejo znamenja, in pa oni, ki imajo posebno umetniško in pa zgodovinsko vrednost. Zvonovi se porabijo za vojne namene.

Zvonove, ki ne pripadajo cerkvam in kapelam, morajo lastniki najdalje do 6. junija 1917 naznaniti pristojnemu vojaškemu poveljstvu ter navesti natančen naslov kraja, kjer se zvonovi nahajajo. Zaseženih zvonov ne sme lastnik niti prodati niti predelati, razven če jih prostovoljno proda pristojnemu vojaškemu poveljstvu in sicer tekom 4 tednov po objavi tega ukaza. Po preteku poslednje omenjenega roka so vojaška poveljstva upravičena zvonove odvzeti.

Določevati, kateri zvonovi imajo zgodovinsko ali umetniško vrednost, imajo pravico organi državnega urada za ohranitev spomenikov. V spornih slučajih določa končnojavno ministrstvo za uk in bogočastje, ki o razsodbi obvesti tudi pristojno vojaško oblastvo.

Pri odvetju je zvonove natanko stehtati. Ločljivi deli, ki nimajo bakra (kembelj), ne pridejo pri tem v poštev in se morajo pred tehtanjem odstraniti. Odškodnina za zvonove, ki se bodo vzeli, znaša za 1 kg 4 K. Odškodnino izplača pristojno vojaško poveljstvo. Ukaz stopi v veljavo z dnem razglasitve.

Zasežena žetev. Dne 26. maja t. l. je izšla v državnem zakoniku pod št. 235. naredba celokupnega ministrstva, ki določa, da se tudi letos zaseže vsa letina žita in stročnic v prid države. K žitu se prišteva: pšenica, pira, rž, soršica, ječmen, ajda, oves, proso, turšica s kerži vred ter tudi zadnje žito. K stročnicam glasom naredbe spadajo: leča, fižol vseh vrst, grah in grašica. Zasega se prične v onem času, ko se žito ali stročnice ločijo od polja. Koruza in sočivje (grah, fižol), ki se vživa kot zeleno sočivje, sta od zasege izvzeta. Zasega ima učinek, da se zasežene reči ne

smejo niti podelovati ali porabljati, niti prostovoljno ali prisilno prodajati. Vsa pravna opravila, ki greše proti predpisom te naredbe, so nična. Kmetovalci smejo v kljub zasegi za preživljanje pripadnikov svojega gospodarstva, všteti upravičence do preživitka, delavce in nameščence, ki jim gre prosta hrana, mlinski izdelki ali krušno žito za preživo ali mezdo, porabljati zaseženo žito in sočivje lastnega pridelka in sicer v meri, ki je postavno določena. Ravnotako smejo ti porabljati v kljub zasegi za setev potrebne množine žita in sočivja in sicer v izmeri, ki jo določi oblastvo. Te kot tudi druge določbe te naredbe se v bistvenem ne razločujejo od določb lanske tozadevne naredbe, novo je v letošnji to, da je povsodi stopil na mesto ministrstva za notranje stvari urad za ljudsko prehrano in da se bo osebam, ki bi svoje žito skušali odtegniti oddaji t. j. če bi ga poskrili, zamolčali ali komu drugemu oddali, odvzelo vse žito in bodo potem morali jemati moko kot drugi na karte. Naredba je zadobila moč z dnem razglasitve.

Desetvinarski novci iz nikla. Glasom ukaza finančnega ministrstva z dne 30. maja t. l., drž. zak. št. 244, pridejo niklnasti novci po 10 vin. z 31. decembrom 1917 iz prometa. V privatnem prometu se 10 vinarski novci iz nikla po 31. decembru t. l. ne morejo več sprejemati in oddajati, med tem ko se bodo od državnih blagajn in uradov ti novci sprejemali še do 30. aprila leta 1918. Po preteku tega roka teh novcev tudi državni uradi in blagajne ne bodo več sprejemali.

Zasega sena in slame. V državnem zakoniku je izšel pod št. 234. ukaz urada za ljudsko prehrano v sporazumu z udeleženi ministri z dne 29. maja 1917, ki določa, da je letos vse seno in vsa slama zasežena v prid države, izvzemši seno, ki je v posesti vojaške uprave. Pod senom je razumeti vse vrste sena kot tudi detelje in otave. Ravnotako je tudi pod slamo razumeti vse vrste: ržena, pšenična, ječmenova, ovsena, koruzna, ajdova, fižolovka itd. Zaseženo blago se ne more niti podelati, niti prodati ali na kak drug način odtujiti. Pravna opravila, ki greše proti določilom tega ukaza, so neveljavna. To velja tudi za pogodbe, ki so

bile sklenjene pred izdajo tega ukaza, če tiste dosedaj še niso bile izpolnjene.

Od zasega je izvzeto: a) slama, ki jo rabi posestnik za ležišča družinskih članov; b) seno in slama, ki jo rabi posestnik za krmo in nastiljo svoje živine v izmeri, ki jo določi c. kr. deželna vlada; c) seno, ki ga rabijo lovski najemniki za polaganje in krmljenje velike divjačine in srn. Za to je potrebno dovoljenje c. kr. okrajnega glavarstva, ki določi tudi množino; d) posestniki smejo doma pridelano slamo in seno prodajati proti poprejšnjemu naznanilu pri županstvu drugim posestnikom v občini, toda ne več kot 5 meterskih stotov na dan; e) seno, ki ga imajo posestniki vsled pogodbe dati v občini se nahajajočim žrebčarskim postajam. Tudi v tem slučaju je zadevo naznaniti pri županstvu; f) posestniki, ki slamo in seno doma pridelajo, smejo od te kvečjem 20 meterskih stotov prodati porabnikom v političnem okraju, kjer se je seno pokosilo oziroma slama pridelala. Za to je treba dovoljenja, ki se potom občine izposluje od deželne centrale za krmila; g) slama, ki se rabi za privezavo vinske trte in drevja; h) slama, ki jo imajo v zalogi podjetniki in jo rabijo za zavijanje in vlaganje v izmeri, ki jo določi deželna vlada.

Množino slame in sena, ki se bo morala oddati, porazdeli c. kr. okr. glavarstvo med posamezne občine. V občini sami pa določi župan množino, ki jo imajo oddati posamezni posestniki. V obeh slučajih se je ozirati na to, koliko se je pridelalo ter koliko živine se more v občini odnosno pri posameznih posestnikih prerediti. Seno in slama, ki se je posestniku določila, da jo mora oddati, mora posestnik do prevzetja hraniti in varovati pred vsako poškodbo. Če se zaseženo blago ne prevzame do 31. oktobra 1917, dobi posestnik odškodnino in sicer za november in december po 20 h za vsak meterski stot, za januar do konca aprila 1918 po 40 h, za vsak nadaljni mesec pa po 50 h. Prevzemna cena slami in senu se določi pozneje. Ukaz stopi v veljavo dne 15. junija t. l.

Stanovališče okrožnega zdravnika za zdravstveno okrožje Višnja gora (občine Bukovica, Češnjice, Dedni Dol, Dob, Draga, Gorenja vas, Hudo, Križka vas, Krka, Leskovec, Luče, Muljava, Podboršt, Polica, Prapreče, Radohova vas, Stehanja vas, Št. Vid, Temeniča, Velike Pece, Veliki Gaber, Višnja gora, Zagorica in Zalina, je c. kr. deželna vlada dogovorno z deželnim odborom (z razglasom z dne 8. aprila 1917, št. 7161, dež. zak. št. 22) premestila iz Št. Vida pri Zatičini v **Ivančno gorico**, občina Gorenja vas.

Kava in kavina nadomestila. Z ukazom urada za ljudsko prehrano z dne 21. maja 1917, drž. zak. št. 230, se je uredil promet s kavinimi mešanicami in kavinimi nadomestili (surogati). Razlika med mešanicami in surogati je ta, da so prvim primešana kavina zrna, drugi pa obstoje iz raznih nadomestil brez ka-

vinih zrn. Ukaz govori obširno o raznih vrstah kavinih mešanic in kavinih nadomestil. Prodaja kavinih mešanic je mogoča edino-le na izkaznice za kavo po najvišjih cenah, ki jih bo določil urad za ljudsko prehrano in bodo vidne na zavitkih. Za ječmenovo kavo je določena najvišja cena 1 K 20 h.

Odteglaj za kalo pri nakupu klavne živine. Z ukazom c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 18. maja 1917, št. 13.457, se je določilo odtogovanje za kalo pri nakupu klavne živine. Od celotne žive teže se odbije po meri, v kateri je živina nakrmljena ali napojena, k večjem 5%.

Zgodnji krompir letine 1917. Promet z zgodnjim krompirjem z ozirom na potrebo hitre porabe ne bo omejen.

Avstrijski državni dolgovi konec leta 1916. Avstrija je imela po stanju dne 31. decembra 1916 vsega skupaj 44.226,919.544 K 98 h državnih dolgov; od teh dolgov odpade na državni dolg pred letom 1867 znesek 5.089,413.969 K 90 h, po letu 1867 pa 39.437,505.575 K 08 h; od zadnjega je 7.242,811.740 K 41 h konsolidiranega in 31.894,693.834 K 67 h visečega državnega dolga. Od vseh državnih dolgov odpade na vojne dolgove 31.389,029.316 K 52 h, na ostale drž. dolgove pa 12.837,890.228 K 46 h. Državni upniki glede vojnih dolgov so:

1) Avstro-ogrška banka za	8.195,063.016 K 03 h,
2) Avstrijski konzorcij . . .	3.293,846.496 " 49 "
3) Konzorcij v Nemčiji . . .	1.839,915.504 " — "
4) Pet vojnih posojil in	
sicer I. vojno pos.	2.179,752.200 " — "
II. " "	2.688,321.800 " — "
III. " "	4.203,061.900 " — "
IV. " "	4.520,292.000 " — "
V. " "	4.464,610.000 " — "
skupaj	18.056,037.900 K — h

5) Inozemski konzorcij za 4,166.400 " — "

Za obrestovanje vojnih dolgov bo treba na leto 1.314,135.970 K 88 h, za obrestovanje ostalih državnih dolgov pa 449,095.713 K 39 h letno, skupaj torej 1.763,231.684 K 27 h.

Listnica upravnštva in uredništva.

Pri pregledovanju knjig smo našli, da mnogo naročnikov še ni plačalo naročnine za l. 1917, nekaj je pa med njimi še celo takih, ki je niso kljub posebnemu opominu plačali niti za l. 1916. Prosimo vse dotičnike naj nujnejše, da naročnino takoj poravnajo, sicer bi bilo upravnštvo prisiljeno, jim list ustaviti, naročnino pa drugim potom izterjati.